

Dita PŠENIČKOVÁ: Čisté a nečisté: etnografie úklidu jedné kolejné buňky. Praha: FHS UK 2022, 54 s.

Dita Pšeničková si pro svou bakalářskou práci zvolila téma bytostně antropologické, byť jako téma samostatného výzkumu nepříliš frekventované. Na základě etnografického výzkumu včetně významného prvku autoetnografie sledovala nesamozřejmost emických konceptů ne/čistoty a vyjednávání úklidu v terénu sdílené kolejní buňky. De facto pak na tomto subtilním tématu sledovala a popsala utváření toho, co sama v závěru označila jako kolejní kulturu.

Bakalářská práce Dity Pšeničkové věru nemá rozsáhlé teoretické zázemí. Epistemologicky se hlásí k sociálnímu konstruktivismu, konceptuálně vychází primárně z věhlasné monografie Mary Douglas Čistota a nebezpečí, kterou rozšiřuje o koncept aktérství věcí (Kopytoff, Miller, Woodward), potažmo občasně o další teoretickou literaturu různé povahy. Co do přístupu k výzkumu a způsobu psaní je pak zřetelná inspirace monografií Au-pair Búrikové a Millera. Klíčové zdroje také reflektuje v teoretickém zázemí své práce, někdy velmi zdařile (Douglas), jindy snad trochu kostrbatě (sociální konstruktivismus), zkratkovitě (material culture) či nedůsledně (v reflexi Au-pair je pominut klíčový – kulturní – aspekt). Nicméně i přes jistou neobratnost teoretické části práce je na místě konstatovat, že ve výsledku autorce opravdu tvoří rámce, v nichž utváří a interpretuje vlastní výzkum.

Ten je založen na detailní etnografii spolubydlení na koleji. Autorka půl roku sledovala každodenní situace a pozorované dění zpětně konfrontovala v polostrukturovaných rozhovorech s aktérkami výzkumu. Významným zdrojem dat je ovšem ona sama, resp. její reflexe dění prostřednictvím zpětné i průběžné autoetnografie. Výsledkem je značně osobní zповěď, příběh o sžívání se v minimalistickém prostoru kolejní buňky. Příběh zajímavý, čtivý, zábavný ba napínavý, což umocňuje beletristické psaní v přítomném čase a viditelné osobní zaujetí problémem. Autorka se nicméně vedle osobní otevřenosti nebojí ani interpretovat situace v souladu s teoretickým zázemím (snad jen na str. 31 mohla jít v interpretaci dál a dekonstruovat své pozice/hodnoty ve vztahu k patogenitě). Na jednu stranu o pečlivosti, na druhou naopak o jakési nejistotě svědčí snaha potvrzovat svá pozorování výzkumem z diplomové práce Císařové (2009). V závěru práce se pak autorce daří provést zobecnění své drobné etnografie ve vztahu utvářeným a přetvářeným fyzickým i symbolickým hranicím prostoru i praxí a výše zmíněné utvářené kolejní kultuře (škoda, že zde nepracuje s konceptem dočasnosti Císařové).

Jako vedoucí práce bych ráda vyzdvihla osobní, a to osobnostností i odborný, posun, který Dita v procesu výzkumu a tvorby bakalářské práce zakusila. Domnívám se, že díky nebývalé reflexivitě a otevřenému způsobu psaní je čitelný i ze samotného textu, ale stejně tak je na místě pochválit formální stránku práce (snad až na občasné překlepy) včetně práce s literaturou. Lze tedy shrnout, že Dita Pšeničková pro svou bakalářskou práci realizovala subtilní, ovšem detailní a reflexivní etnografický výzkum funkčně opřený o vybrané teoretické zázemí. Proto její bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako výbornou až velmi dobrou dle průběhu obhajoby.